

Laagcelgetalbedrijven dippen meer en voeren droge koeien mineralen

Koecomfort verlaagt celgetal

Wat doen bedrijven met een laag celgetal anders dan bedrijven met een hoog celgetal? Ze besteden meer aandacht aan koecomfort, constateert studente Sabine Tijs. Ook melken veehouders op laagcelgetalbedrijven vaker koeien voor het afkalven en voeren ze eerder koeien met een hoog celgetal af.

tekst Inge van Drie

Sabine Tijs

Harrie van der Vliet

Sommige bedrijven scoren consequent een laag celgetal, andere bedrijven duiken stevast net onder de kortingsgrens voor celgetal. Voert de eerste groep bedrijven een ander management dan de tweede groep? En wat zijn dan precies de verschillen? Met die vragen zetten voercoöperatie ForFarmers en het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) Sabine Tijs, studente Diergezondheidszorg aan Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden, aan het werk.

‘Een slechte uiergezondheid is een van de belangrijkste redenen voor het afvoeren van koeien’, stelt Harrie van der Vliet, die als diertakspecialist van ForFarmers het onderzoek begeleidde samen met Theo Lam van het UGCN. ‘Het levert geld op als koeien langer op het bedrijf kunnen blijven. Bovendien kosten zieke koeien tijd. Daar is, zeker op groeiende bedrijven, vaak gebrek aan.’ Het is niet het idee om op de stoel van de dierenarts te gaan zitten, geeft Van der Vliet aan. ‘Maar veehouders gebruiken onze mengvoervoerlichters als vraagbaak, ook voor uiergezondheid. Wij hebben er zelf natuurlijk belang bij dat de bedrijven die bij ons voer afnemen goed draaien; een duurzame melkveehouderij is een van onze speerpunten.’

Minder melk bij hoog celgetal

Uit het begeleidingssysteem Agroscoop van ForFarmers selecteerde Tijs bedrijven die stelselmatig een hoog of laag tankmelkcelgetal hadden. ‘Om toeval zo veel mogelijk uit te sluiten, hebben we bedrijven gekozen die al twee jaar lang standaard hoog of laag voor celgetal scoorden’, legt Tijs uit. Ze vroeg de geselecteerde bedrijven een enquête in te vullen met ongeveer honderd vragen

over uiergezondheid. Iets meer dan de helft van de melkveehouders stuurde de enquête ingevuld terug.

Tabel 1 vermeldt de algemene gegevens van de bedrijven die reageerden. De bedrijven met een laag celgetal scoorden gemiddeld 91.992 cellen per milliliter. De bedrijven met een hoog celgetal kwamen uit op 293.228. De omvang van de veestapel is bij de hoogcelgetalboeren gemiddeld iets groter dan bij de laagcelgetalboeren. Tijs zoekt naar een verklaring. ‘Meer koeien in de stal zorgt voor een hogere infectiedruk. Omdat ze meer koeien hebben, kunnen de boeren van de hoogcelgetalgroep wellicht ook minder aandacht aan hun koeien besteden.’ De melkproductie is juist hoger op de laagcelgetalbedrijven. Een kwestie van beter ondernemerschap? ‘Dat hoeft niet zo te zijn’, reageert Harrie van der Vliet. ‘Het is ook gewoon zo dat koeien met subklinische mastitis minder melk produceren. Daar denken de meeste veehouders niet aan bij een hoog celgetal.’ Opvallend is dat er tussen de hoog- en de laagcelgetalgroep nauwelijks verschil is in het percentage klinische mastitis. ‘We betwijfelen of die percentages wel kloppen’, reageert Tijs. ‘De vraag is of veehouders klinische mastitis allemaal even goed registreren. De ervaring leert dat veehouders op een bedrijf met een laag celgetal een koe met klinische mastitis vaak eerder opmerken dan veehouders op een bedrijf met een hoog celgetal.’

Melken vóór het afkalven

Tijs heeft de belangrijkste bevindingen uit haar onderzoek in tabel 2 geplaatst. Zo heeft 42 procent van de bedrijven in de laagcelgetalgroep diepstrooiselboxen en 44 procent koematrassen. Van de

hoogcelgetalbedrijven werkt maar één op de zeven met een diepstrooiselbox, terwijl bijna de helft van die bedrijven een rubbermat in de box heeft liggen.

‘De laagcelgetalbedrijven besteden meer aandacht aan koecomfort’, concludeert Tijs. Ook maken ze vaker de ligplaats en de vloer schoon. Op de hoogcelgetalbedrijven komen damslapers vaker voor. ‘De bezettingsgraad is in beide groepen even hoog, dus daar ligt het niet aan’, voegt Tijs toe.

Opmerkelijk is dat iets meer dan een derde van de laagcelgetalbedrijven aan geeft antibioticamelk aan de kalveren te voeren. Bij de hoogcelgetalbedrijven is dat zelfs zestig procent. De uitkomst verbaast Van der Vliet niet. ‘We weten dat het in de praktijk veel gebeurt, al staat buiten kijf dat het beter is om het niet te doen.’

Tijs leidt uit de vragenlijst ook af dat hoogcelgetalbedrijven vrijwel nooit koeien al melken vóór het afkalven als ze melk lekken. Bij laagcelgetalbedrijven doet één op de drie dat wel. ‘Het slotgat staat dan open en de weerstand is in die periode laag. Koeien lopen dan snel een infectie op. UGCN adviseert daarom die koeien al vóór het afkalven te melken. We constateren in de praktijk bovendien dat sommige koeien in die periode erg sloom zijn. Het melken van die koeien voorkomt ophoping van vet in de bloedbaan en bevordert het actief worden van de koeien’, aldus Van der Vliet.

Bijna een kwart van de hoogcelgetalbedrijven verstrekt geen mineralen in de droogstand. ‘Daar is nog wel wat winst te halen’, denkt Van der Vliet. ‘Juist in die perioden waarin een veehouder geen krachtvoer geeft, zou je standaard mineralen moeten verstrekken.’

	hoogcelgetalgroep	laagcelgetalgroep
aantal bedrijven	35	48
aantal koeien per bedrijf	81	64
melkproductie (kg per dag)	23,3	27,2
gemiddeld tankcelgetal	293.228	91.992
percentage klinische mastitis	23,9	20,0

Tabel 1 – Algemene gegevens van de hoog- en de laagcelgetalgroep

	hoogcelgetalgroep	laagcelgetalgroep
infectiedruk		
ligbox met rubbermat	47	10
ligbox met koematras	32	44
ligbox met diepstrooisel	15	42
aanwezigheid damslapers	29	4
antibioticamelk naar kalveren	60	40
koeien die melk lekken voor afkalven melken	9	33
afvoer koeien met herhaaldelijk klinische mastitis	86	98
afvoer koeien met hoog celgetal	66	83
weerstand		
mineralen aan droge koeien	77	96
melken		
gebruik handschoenen tijdens melken	41	57
spenen dippen	47	80
spenen sprayen	37	18
(subklinische) mastitiskoeien melken op het eind	19	33
melkstellen met koud/lauw water spoelen	47	41
melkstellen met heet water (> 85 graden) spoelen	9	22
behandelen		
gebruik bedrijfsbehandelplan	34	58
direct behandelen klinische mastitis	86	96
bacteriologisch onderzoek bij klinische mastitis	40	67
behandelen subklinische mastitis met antibiotica	17	23
droogzetten met antibiotica	89	96
slotgatafsluitende injectoren	14	38

Tabel 2 – Toepassen van managementmaatregelen op bedrijven met een hoog en een laag tankmelkcelgetal, uitgedrukt in percentage bedrijven dat maatregel toepast

Bij het melken valt op dat in beide groepen een flink aantal bedrijven handschoenen gebruikt. Van der Vliet: 'Werken met handschoenen is simpel en goedkoop. Je ziet dat veehouders bereid zijn dat soort maatregelen te nemen.'

Meer dippen dan sprayen

Een groot verschil vond Tijs tussen de mate van dippen en sprayen op melkveebedrijven. De laagcelgetalbedrijven dippen vooral, terwijl in de hoogcelgetalgroep ook nog een behoorlijke categorie de spenen sprayt. 'Ik vind dit een van de opvallendste uitkomsten van het onderzoek', geeft Van der Vliet aan. 'Voor mijn gevoel sprayen veel meer mensen. Mits goed uitgevoerd zijn beide methoden prima, maar bij sprayen is de kans groter dat je een deel van de speen niet raakt.' Van de hoogcelgetalbedrijven treft driekwart maatregelen met betrekking tot

het melken van koeien met (sub)klinische mastitis. Ze melken deze koeien bijvoorbeeld op het eind. 'Ze zijn dus wel bewust bezig met uiergezondheid', zegt Van der Vliet. 'Alleen maken ze andere keuzes dan de laagcelgetalbedrijven. Ze hebben misschien alle koeien nodig om het quotum vol te melken en accepteren dat het celgetal dan hoger is.'

Bijna alle geënquêteerde veehouders zetten hun koeien droog met antibiotica, terwijl een derde van de laagcelgetalbedrijven daarnaast slotgatafsluitende injectoren gebruikt.

Het verschil tussen hoog- en laagcelgetalbedrijven kan niet verklaard worden door het toepassen van slechts één of enkele maatregelen, vat Tijs samen. 'Bedrijven met een laag tankmelkcelgetal doen op het gebied van uiergezondheid bijna alles net iets beter. Ze lijken er gewoon iets serieuzer mee bezig te zijn.'